

הכוח להתחיל הכול מחדש

Category: בא, שמות

יוד שבת

במשך שלושה עשורים ובשלושה מדינות שונות, פעל הרבי הקודם אל מול אתגרים חדשים ובנה מחדש את תנועת חב"ד והקים עולה של תורה.

נשיאות בזמן משבר

"פלורונה" היא שילוב של שני המילים 'פלו' ו'קורונה', וזהו השם החדש שמתאר את אותם אלו שנדבקו גם בשפעת וגם בקורונה.

בשנתיים האחרונות מאז שהקורונה פרצה לתוך חיינו, רבים הוכרחו להמציא את עצמם מחדש ולפעמים יותר מפעם אחת. הם היו צריכים להתרגל למציאות אחרת ולנצל את ההזדמנויות שנוצרו לטובה עד כמה שאפשר.

השבוע ביום רביעי יו"ד שבת, יחול יום ההילולא של הרבי הקודם. הוא הנהיג את תנועת חב"ד משנת 1920 עד 1950. בהתוועדות יו"ד שבת תשל"ד דיבר הרבי על כך שכל עשור בחייו של הרבי הקודם היווה תקופה בפני עצמה, עם אתגרים שונים לגמרי.

בשנת 1920, כשחותנו נהיה נשיא חב"ד, הרבי הקודם היה בן 40. בדיוק באותה תקופה התחוללה המהפכה הבולשביקית, מהפכה ששינתה את פניה של רוסיה. תוך תקופה קצרה הממשלה אסרה כל פעילות דתית, בתי כנסת נסגרו, מקוואות נאטמו, מוהלים הושלכו לבית הסוהר וכל ענייני הדת הוצאו אל מחוץ לחוק. בתוך הקלחת הזאת מצא את עצמו הרבי הקודם מיד בתחילת נשיאותו.

אם עד אז תפקידו של נשיא חב"ד היה בעיקר ללמד חסידות ולהפיץ את המעיינות, הרי שהמהפכה הכריחה את חב"ד לרדת למחתרת ולקחת אחריות על הצלת היהדות בברית המועצות לשעבר.

הרבי הקודם התעסק בהפצת יהדות: לדאוג שבעיר פלוניית יקימו חיידר מחתרתי ולשלוח לשם מורה, ולעיר שנייה לשלוח כסף כדי לשפץ מקווה מחתרתי, או לתמוך ברב שפשוט אין לו מה לאכול. בשנת 1920, להיות הרבי של חב"ד הפך לתפקיד מסוכן מאוד. ואכן, בשנת תרפ"ז נאסר הרבי והוגלה ורק בניסים הוא שוחרר והוכרח לעזוב את ברית המועצות.

כשהוא יצא סוף-סוף משם, הוא היה צריך להחליט להיכן להעביר את מרכז חב"ד העולמי,

כלומר, באיזו מדינה הוא יתיישב עם בני משפחתו וכל הסובבים אותו.

הוא ביקר בארץ הקודש לכמה שבועות, ומשם נסע לארה"ב כדי לבדוק אם המדינה בשלה להיות מרכז חב"ד העולמי. אחרי תשעה חודשים בארה"ב הוא החליט שהוא חוזר לאירופה ומתיישב בפולין.

תחנה שנייה: פולין

ב-1930 הוא שהה לתקופה קצרה בלטביה ואז התיישב בוורשה. שם שרר מצב אחר לגמרי מאשר ברוסיה: בפולין היה מותר לחיות חיי יהדות מלאים, וורשה הייתה עיר מלאה בחכמים וסופרים.

הרבי הקודם שהגיע מרוסיה חסר כל, היה צריך להתחיל שוב הכול מחדש: בית כנסת, ישיבה, ובעיקר למצוא את הדרך ואת השפה איך ללמד חסידות ליהודים דתיים וחסידים, וכיצד להטעים אותם ממעיין החסידות בצורה שהם יעריכו וירצו ללמוד אותה.

וכמו תמיד, לא כולם הסכימו עם דרכה של חב"ד, ואף-על-פי-כן הרבי הקודם לא התייאש ולא התעייף, והתחיל בתנופה חדשה את הקמת מרכז חב"ד בפולין, עם כל המרץ. את העשור השני של נשיאותו הוא עשה בפולין.

בראשון לספטמבר 1939, כשהנאצים פלשו לפולין וכבשו אותה בסערה, הרבי הקודם מצא את עצמו בוורשה המופגזת כשהוא מרותק לכיסא גלגלים, וחסידיו צריכים להבריא אותו ממקלט למקלט.

החסידים בארצות הברית התגייסו כדי להציל את הרבי מהתופת הנאצית, ולאחר מאמצים על-אנושיים, בט' אדר שני ת"ש הרבי הגיע לארצות-הברית.

אמריקה אינה שונה

כשהוא ירד מהאונייה, אלפים מאלו שפגשו אותו בביקורו הראשון במקום, עשר שנים קודם לכן, באו לקבל את פניו.

בעודו בבית התיבות כשהוא ישוב על כיסא גלגלים, הכריז הרבי "אמריקה איז ניט אנדערש" ☒ אמריקה לא שונה!

דהיינו, בניגוד למקובל שב"אמריקה זה אחרת" כפי שאמרו כל אלו שהיגרו מאירופה לארה"ב כתירוץ על כך שאי אפשר לחיות חיים יהודיים באמריקה באותה רמה שיהודים חיו באירופה, הרבי הכריז ש"אמריקה אינה שונה" וגם כאן אפשר לחיות חיים יהודיים שלמים כמו באירופה.

באותו ערב שבו הוא הגיע לארה"ב, כינס הרבי הקודם אסיפה במלון שבו הוא השתכן עם

קבוצה של עסקנים ומקורבים, זאת הייתה האסיפה הראשונה ליסוד הישיבה. אחרי האסיפה נכנסו אל הרבי שנים מגדולי תומכיו, שעזרו רבות כדי להציל את הרבי מהתופת הנאצית, והשתתפו גם הם באסיפה.

הם אמרו לו: "רבי, באנו לומר לך שהרעיון לפתוח כאן ישיבה כמו באירופה הוא פשוט לא מציאותי. זה לעולם לא יקרה. אנחנו באים לומר לך את זה כי אנו רוצים להציל אותך מבושות, אנו חסים על כבודך וכבוד חב"ד, אתה לא מכיר את התרבות האמריקאית. כאן זה פשוט לא מציאותי".

בכל יום לפני שיהודי הולך לישון הוא קורא קריאת שמע. הזמן הזה משמש לעריכת חשבון נפש, כמו שבמהלך יום כיפור, פעם בשנה, אנו עושים את החשבון הרוחני של כל השנה, כך בכל לילה בקריאת שמע של המיטה על האדם להעביר במוחו את כל מאורעות היום ולחשוב איך הוא יכול לשפר אותם, ואיך מחר יכול להיות יותר טוב מהיום.

הרבי מספר ביומנו שבאותו לילה כשהוא קרא קריאת שמע הוא בכה בדמעות שלישי, שהנה אלו הם הידידים הכי גדולים שלו, ואפילו הם משוכנעים שאין סיכוי להקים ישיבה באמריקה, (לקו"ד ח"ג עמ' תס"ו).

סיפר הרב פנחס טייץ ע"ה: כמה ימים אחרי שהרבי הגיע לאמריקה הוא הלך לפגוש את הרבי. הוא אמר למזכיר שהוא חייב לראות את הרבי מיד כי הוא ממהר לתוכנית רדיו שהוא אמור לשדר, אז אמרו לו שיכריז ברדיו שהרבי מליובאוויטש פותח ישיבה באמריקה כמו באירופה. (מראיון לעיתון כפ"ח).

שבוע לאחר זה, בתאריך שושן פורים, עשרה תלמידים התכנסו בבית כנסת בברוקלין וכך נפתחה ישיבת חב"ד הראשונה בארצות-הברית. בפעם השלישית בחייו ובגיל שישים, התחיל הרבי הקודם את הכול מאפס.

באותה תקופה, יהודים שהגיעו מאירופה ובפרט אדמורי"ם חסידיים, בחרו להשתכן בלאווער איסט סייד של מנהטן. הרבי הקודם הלך לכיוון אחר לגמרי ובחר להתיישב ברובע ברוקלין בשכונה יוקרתית שנקראת קראון-הייטס, שם חיו היהודים העשירים של ניו-יורק.

יהדות ארצות הברית הייתה קהילה יהודית גדולה ומצליחה אבל מרוחקת מאוד מיהדות, ויתרה מזו, באותם ימים היהודים ניסו להיות אמריקאים כמה שרק אפשר.

המהפכה רק בתחילתה

באוגוסט של אותה שנה, הרבי עבר לגור במה שהיום ידוע כמרכז חב"ד העולמי 770 איסטון פארקוויי, אבל אז תושבי השכונה היו בעיקר יהודים קונסרבטיבים. אותם יהודים לא ראו בעין יפה את הרעיון שרבי חסידי בא לגור בתוך השכונה. בניין הג'ואיש סנטר שעומד על איסטון פארקוויי

פארקווי היה המרכז הקונסרבטיבי החשוב ביותר בארצות הברית.

מספר תושבים ארגנו עצומת התנגדות בניסיון לבטל את הקניה של בניין 770. אחד ממחתימי העצומה ביקש מרופא מקומי שיצרף את חתימתו. בדיוק נוכח במקום אדם נוסף, וכשהוא שמע את הדברים הגיב בכעס ואמר: "איך אתם מעיזים להיאבק ביהודי שכל חייו נלחם במסירות נפש ורק עכשיו הגיע מפולין הכבושה?!" הוא לקח את העצומה וקרע אותה לגזרים. (בית חיינו 770 עמ' 111)

בארה"ב התחיל הרבי התחיל בהפצת יהדות ממש מאלף בית. מדובר היה ביהודים מלומדים, רופאים, שופטים, עורכי דין ואנשי עסקים, אבל כשזה הגיע ליהדות הם לא ידעו כלום, ויתרה מזו הם ברחו מהמסורת.

כאן התחילה כל הפעילות של "מסיבות שבת", לאסוף ילדים בשבתות, לחלק להם סוכריות ולספר להם סיפור יהודי.

באותו חודש בו הרבי הקודם הגיע לארה"ב, נחקק בניו-יורק חוק חדש האומר שלכל ילד מהפאבליק סקול תהיה פעם בשבוע ביום רביעי שעה פנויה שבה הוא יכול לצאת מבית הספר וללמוד את הדת שלו.

הרבי ניצל מיד את החוק, ושלח תלמידי ישיבות לכל הבתי ספר של ניו-יורק שבהם לומדים ילדים יהודיים כדי לאסוף אותם וללמדם יהדות. באותם ימים השתתפו אלפי ילדים בתוכנית הזאת שנקראה Release Time. (ספר של"ה ע' 15)

שנה לאחר מכן חתנו הרבי הגיע לניו-יורק ואז התחילה התנופה הגדולה של חב"ד בארצות-הברית. זה התרחש בעשור השלישי לנשיאותו.

שלשה עשורים שבכל אחד מהם הרבי היגר למדינה אחרת עם תרבות שונה ושם הוא היה צריך להתחיל הכול מחדש, ולהתאים את העבודה שלו לתרבות המקומית.

להסתגל למדבר, להתחבר לארץ

את אותו סיפור אנו מוצאים בעם היהודי. משפחת יעקב ירדה למצרים, וכפי שהם עצמם אמרו לפרעה "רועי צאן היו עבדך גם אנחנו גם אבותינו" (ויגש מז, ג) אבל לא עבר הרבה זמן והם התאקלמו יפה מאוד במצרים.

בפסוק אחרון של פרשת ויגש אנו קוראים "וישב ישראל בארץ גושן ויאחזו בה" אומר רש"י "לשון אחוזה" הם קנו בתים ושטחים והפכו לסוחרים נדל"ן. במצרים הם המציאו את עצמם מחדש.

עברו 210 שנים עם כל התהפוכות של הגלות, ובני ישראל עומדים לצאת ממצרים. אנשים שחיו בציוויליזציה הכי מפותחת של אותם ימים, הוכרחו לצאת למדבר "לארץ לא זרועה". נכון ששם הקב"ה סיפק להם את כל צרכיהם: מן מהשמיים, מים מהסלע וכו', אבל מה בדיוק הם אמורים לעשות שם, במדבר, שאין בו נדל"ן, ולא ניתן לעשות עסקים. במדבר הם ישבו והמתינו לכניסה לארץ.

(כמו אותם ניצולי שואה שמיד אחרי השואה שוכנו במחנות העקורים באירופה, שם הם ישבו על המזוודות וחשבו שהנה הם כבר מקבלים את הוויזות לארץ המובטחת, אולם בפועל הם נתקעו שם לשנים רבות, והיו צריכים ללמוד לחיות גם שם)

אבל האתגר העיקרי היה בכניסה לארץ. לפתע, כל אותם יהודים שנולדו במדבר, שמעולם לא החזיקו טוריה ביד וקיבלו הכול מן המוכן, היו צריכים להפוך לעובדי אדמה. בארץ ישראל היו צריכים בני ישראל להמציא את עצמם שוב פעם מחדש.

הכוח לעשות את זה שוב ושוב מגיע ממקום עמוק בנפש. כשיהודי יודע שהוא לא נמצא כאן כדי ליהנות מהחיים, אלא הוא כאן כחלק מצבא ה', שהמטרה שלו היא להביא אלוקות לעולם ולגלות את שמו של הקב"ה, אז זה לא משנה אם הוא רגיל לסוג עבודה כזאת או אחרת, הוא גם לא מתלונן שבגיל כזה כבר מאוחר מדי להתחיל חיים חדשים.

יהודי הוא חייל של הקב"ה, ואיפה שחייל לא מוצא את עצמו, הוא עושה את תפקידו במסירות נפש.

(ראה תו"מ חלק ע"ה עמ' 337. לקו"ש חלק י"ח עמ' 303 ואילך).